

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA ARKUSZA I

Temat 1. **Wizerunek kraju lat dziecińczych w „Panu Tadeuszu”.**

Interpretując podane fragmenty, rozważ związek doświadczeń emigracyjnych z obrazem utraconej ojczyzny. Wnioski z analizy odnieś do całej epepei.

I. **ROZWINIĘCIE TEMATU** (można przyznać maksymalnie 30 punktów)

Punktacja: 0 lub 2

Analiza i interpretacja fragmentu

Sytuacja wypowiedzania się:

1. Umieszczenie sceny (Epilog – komentarz autorski). 2
2. *Szara godzina, kilku przyjaciół*; odciecenie od *hałasów Europy* oraz niechęci państw europejskich (w *świecie nieproszeni goście*). 2
3. Po klęsce powstania – *Matka Polska* [...] *świeżo w grobie złożona*. 2
4. Przywołanie kontekstu historyczno-politycznego 2

Znaczące opozycje w konstrukcji i wartościowaniu czasoprzestrzeni:

5. Teraźniejszość – przeszłość (*strefy ulewy i grzmotu – cień i pogoda*) 2
6. Europa – „kraj lat dziecińczych”, miarą wartości staje się swojskość 2

Obraz „kraj lat dziecińczych”:

7. Idylliczność przestrzeni (topos raj, łąki pełnej kwiatów), epitety wartościujące (*święty i czysty..., nie zaburzony...*). punkty przyznajemy już za wymienienie jednego elementu 2
8. Poetyckość opisu, analiza języka opisu 2
9. Układ przestrzeni, podkreślający osobisty związek człowieka z miejscem: dom (centrum), zagroda, domy sąsiadów – przestrzeń zewnętrzna. 2
10. Relacje międzyludzkie dużo bliższe i cieplejsze niż w Europie; mieszkańcy to rodzina i najbliżsi, *przyjaciele pewni*, *życzliwi* i *pomocni*. 2
11. Idealizacja porządku społecznego i kulturowego (harmonijne współistnienie panów i chłopów, księgi „pod strzechą”, pisarze tworzący „dla ludu”). 2

Wnioski:

12. Obraz wyidealizowany, mityzacja przestrzeni dzieciństwa. 2
13. Chęć ucieczki od nieprzyjaznej współczesności. 2

Związek fragmentu z ideą utworu

14. Ojczyzna jako sacrum (*Inwokacja*). 2
15. Przestrzeń Litwy jako wartość (np. opisy przyrody, dworku w Soplicowie, zaścianka). 2
16. Apologia obyczajowości szlacheckiej (np. sądy ziemskie, zajazdy, uczyty, gościnność; porządek patriarchalny – Dobrzyńscy, dom sędziego). 2
17. Opis mentalności sarmackiej pozbawiony akcentów krytycznych – charakterystyczne typy (Klucznik, Wojski, Woźny, Jacek Soplica, Horeszko). 2
18. Soplicowo jako „centrum polszczyzny” (np. świadectwa polskości i patriotyzmu: portrety, kurant wygrywający *Dąbrowskiego Mazurek*; pamięć wydarzeń historycznych – koncert Jankiela). 2
19. Tradycja jako ostoja polskości i ładu moralnego. 2
20. Harmonijne współzycie wszystkich warstw społecznych (zaręczyny Tadeusza i Zosi). 2
21. Przeciwwstawienie swoi – szlachta: obcy – Rosjanie, 2
22. Wartościowanie bohaterów przez pryzmat polskości (np. Telimena, Hrabia – negacja kosmopolityzmu). 2

Wniosek:

23. Utracona ojczyzna jako największa wartość emigranta. 2
24. „Kraj lat dziecińczych” jako substytut ojczyzny, idealizacja świata; terapeutyczna rola powrotu do ojczyzny zapamiętanej z przeszłości. 2
25. Wielkość dzieła Mickiewicza – *Pan Tadeusz* – „biblia polskości”, [ewent. konteksty] 2

II. KOMPOZYCJA (5 punktów)

- podporządkowana zamysłowi interpretacyjnemu, funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrz, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 5
- uporządkowana według przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, 3
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. 1

III. STYL (5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 5
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny, wystarczająca leksyka, 3
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. 1

IV. JĘZYK (26 punktów)

- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, rzadko pojawiające się błędy interpunkcyjne, 26
- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, sporadycznie pojawiające się błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 20
- w większości poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, nieliczne usterki leksykalne oraz nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 14
- wypowiedź komunikatywna, mimo że schematyczna składnia, stosunkowo nieliczne błędy fleksyjne, leksykalne i frazeologiczne oraz błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 8
- schematyczna składnia; liczne błędy składniowe, fleksyjne, leksykalne i frazeologiczne oraz ortograficzne i interpunkcyjne (przy zachowaniu komunikatywności wypowiedzi) 2

V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (4 punkty) 4

Uwaga: za spełnienie poszczególnych kryteriów przyznaje się wskazaną przy nich liczbę punktów; nie przyznaje się punktów cząstkowych.

Temat 2. **Cezarego Baryki zmagania z polskością i Polską.** Interpretując fragment *Przedwiośnia*, zwróć uwagę na rozterki bohatera związane z określeniem własnej tożsamości. Wnioski z analizy odnieś do refleksji wyniesionych z lektury całej powieści.

I ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać maksymalnie 30 punktów)

Punktacja: 0 lub 2

Odczytanie fragmentu

Bohater wobec konieczności dokonania wyboru

1. Umieszczenie sceny w powieści, określenie sytuacji bohatera (jego doświadczeń). 2
2. Bohater w sytuacji zmuszającej do podjęcia życiowych decyzji. 2
3. Wewnętrzne rozdarcie Cezarego (pragnienie uczestniczenia w dziejowych przemianach [*dołożyć ramienia...*] – zobowiązania wobec ojca i miłość do niego [*jakże syn miał go opuścić*]). 2
4. Dostrzeganie zła, chęć burzenia starego i budowy nowego świata. 2
5. Fascynacja zewnętrznymi przejawami rewolucji (teżyzna marynarzy, logika mówców). 2
6. Pragnienie (możliwość) zostania „Barynczyszką”, radzieckim „bezpieństwowcem” [*byłby tam..., byłby skończył... i stanął między ludźmi tworzącymi*]. 2
7. Poczucie moralnego nakazu wspierania ojca. 2
8. Kontrast między odległą, *mityczną* Polską, a bliskim krajem *rozumnych i silnych*. 2
9. Synowskie uznanie praw ojca do wydawania nakazów i zakazów. 2
10. Negowanie przez ojca przewrotu, odkrywanie ciemnych stron funkcjonowania aparatu rewolucji. 2
11. Argumentacja ojca poświadczona czynami [*światło z ran*] i jego własnym doświadczeniem. 2

Wnioski

12. Ojczyzna, synonim „starego”, ideał „obcy duszy”. 2
13. Siła ojcowskiej miłości jako przeciwwaga rewolucji (decyzja powrotu podjęta wbrew własnym przekonaniom – do ojczyzny szedł *na postronku swojej do ojca miłości*). 2

Odczytanie całości

14. Pamięć szczęśliwej przeszłości (*Rodowód*), nieświadomy wpływ dzieciństwa (rodziców i sposobu wychowania) na decyzje bohatera. 2
15. Szklane domy jako przeciwieństwo krwawej rewolucji. 2
16. Trudna konfrontacja mitów z rzeczywistością (granica, Nawłóć, Warszawa). 2
17. Spontaniczny udział w wojnie, początek utożsamiania się z Polską. 2
18. Ambiwalentny stosunek do tradycji szlacheckiej. 2
19. Między Lułkiem a Gajowcem – nicowanie racji obu stron. 2
20. Pochód jako protest przeciw bolączkom odrodzonego państwa, ale i przejaw odpowiedzialności. 2

Wnioski

21. Kontekst historyczno-polityczny. 2
21. Bohater dynamiczny, jego osobowość rozwija się w toku powieści. 2
23. Powieść jako przykład trudnej drogi bohatera do akceptacji swego pochodzenia i dziedzictwa. 2

II. KOMPOZYCJA (5 punktów)

- podporządkowana zamysłowi interpretacyjnemu, funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 5
- uporządkowana według przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, 3
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. 1

III. STYL (5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 5
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny, wystarczająca leksyka, 3
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. 1

IV. JĘZYK (26 punktów)

- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, rzadko pojawiające się błędy interpunkcyjne, 26
- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, sporadycznie pojawiające się błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 20
- w większości poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, nieliczne usterki leksykalne oraz nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 14
- wypowiedź komunikatywna, mimo że schematyczna składnia, stosunkowo nieliczne błędy fleksyjne, leksykalne i frazeologiczne oraz błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 8
- schematyczna składnia; liczne błędy składniowe, fleksyjne, leksykalne i frazeologiczne oraz ortograficzne i interpunkcyjne (przy zachowaniu komunikatywności wypowiedzi) 2

V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (4 punkty) 4